

Datum vergadering: 16 april 2025
Datum B&W: 25 maart 2025
zaaknummer: 2025-0027041

Portefeuillehouder: Ramon Pardo Kruidenier
Auteur: René van Wijngaarden

Onderwerp:

Raadsvoorstel Kaderstelling richting Perspectiefnota 2026

Voorgesteld besluit:

1. De te realiseren bezuinigingsdoelstelling te zetten op € 4,5 miljoen, waarbij rekening wordt gehouden met een periode van groei naar een sluitende jaarschijf 2028 en zoveel eerder als mogelijk.
2. De volgende Leidende Principes vast te stellen als kader voor de zoekopgave:
 - a. De uitkomst van de analyse op beleidsclusterniveau van het gemeentefonds als basis te gebruiken.
 - b. In principe niet meer uit te geven voor een beleidscluster dan de gemeente voor dat cluster aan inkomsten ontvangt.
 - c. De bezuinigingen daarmee binnen een beleidscluster te zoeken tot het niveau waarop een beleidscluster weer in balans is.
3. Lopende en geplande investeringen (conform de lijst in bijlage 3) beoordelen en waar nog keuzemogelijkheden zijn die bij kunnen dragen aan de financiële opgave deze in beeld brengen voor zover deze de steun van minimaal drie fracties hebben.
4. Kritisch te kijken naar realistische afschrijvingstermijnen en daar waar deze termijnen niet realistisch zijn, voorstellen te doen om deze aan te passen.
5. De politiek haalbaar geachte mogelijke maatregelen te onderzoeken die nodig zijn om de doelstelling te behalen conform de lijst in bijlage 2.
6. De mogelijke maatregelen aan te vullen en bij te stellen met de door de raad aangedragen mogelijkheden en bijstellingen voor zover deze de steun van minimaal drie fracties hebben.

Inleiding

In 2026 worden gemeenten geconfronteerd met korting op de uitkering uit het gemeentefonds van maar liefst € 2,4 miljard, een situatie die bekend staat als het "ravijnjaar". Het gemeentefonds is voor de gemeenten de belangrijkste bron van inkomsten. Deze korting is structureel en dus niet alleen voor het jaar 2026. De financiële druk zal gemeenten dwingen om moeilijke keuzes te maken, waaronder bezuinigingen op (lokale) voorzieningen en diensten. Het is van groot belang dat gemeenten tijdig maatregelen nemen om de impact van deze financiële tekorten te minimaliseren en een nieuwe balans te vinden tussen middelen en het voorzieningenniveau binnen hun gemeenschappen.

Nadat u de doelstellingen, leidende principes en de zoekrichtingen heeft vastgesteld, worden deze nader onderzocht en uitgewerkt. Vervolgens wordt u een besluit over een definitieve pakket van maatregelen voorgelegd bij de vaststelling van de Perspectiefnota 2026. Het financiële doel (op basis van de huidige inzichten nu € 4,5 miljoen) wordt herijkt op basis van de actuele ramingen en de meicirculaire bij deze Perspectiefnota. Bij het bepalen bij de omvang van het bezuinigingsdoel zijn we ervan uitgegaan dat de hogere lasten van jeugdhulp ten opzicht van onze huidige begroting en meerjarenraming wordt gecompenseerd door het Rijk.

Beoogd effect

Door een voorselectie van mogelijkheden voldoende richting geven aan het proces van uitwerking, zodat de raad de goede keuzes kan maken om te komen tot een structureel sluitende begroting 2026-2029.

Argumenten

1. Door het vaststellen van de doelstelling richting een sluitende begroting en te erkennen dat gelet op lopende verplichtingen en het zijn van een betrouwbare overheid in sommige taken een afbouw noodzakelijk is, geeft u zowel duidelijkheid als ruimte voor een zorgvuldig proces richting partners. Het is goed hierbij in het oog te houden dat hierbij een marge moet worden gelezen. Redenen voor deze marge liggen enerzijds in het opvangen van onzekerheden rond ontwikkelingen tot juli 2025 (o.a. kosten Wmo en Jeugdzorg en de meicirculaire) en verschillen in opbrengst die in de uitwerking naar voren kunnen komen. Anderzijds is het van belang ruimte te houden in de uit te werken mogelijkheden voor de gewenste bijstellingen en het uitruilen van mogelijkheden bij uw besluit in juli 2025.

2. De meeste gemeentelijke middelen komen van het Gemeentefonds. Hierbij is er een globale indeling te maken welk deel van de uitkering van het Gemeentefonds voor elk beleidscluster bedoeld is. Om een zo objectief mogelijke opdracht te geven en hiermee ook vergelijkbaar te kunnen zijn met andere gemeenten, wordt deze indeling van inkomsten gehanteerd als leidraad voor de zoekrichting.

3. Aangezien de gemeentelijke begroting zowel uit budgetten als uit investeringen en afschrijvingen bestaat, is het vanzelfsprekend ook de investeringen mee te nemen in de opgave. Hierbij wordt in beeld gebracht welke investeringen nog in een fase zitten dat de raad een andere afweging kan maken en daarmee investeringen kan uitstellen of afstellen (binnen juridische mogelijkheden) en daarmee de lasten per jaar kan beperken. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van alle lopende en geplande investeringen en de keuzemogelijkheden die wij hierbij zien.

4. Het huidig beleid met betrekking tot waardering en afschrijving activa draagt er aan bij dat financiële kengetallen (m.b.t. vermogen en schulden) gestelde grenswaarden gaan overschrijden. Om risico's die daaruit voortvloeien terug te dringen of te beperken is herziening van dit beleid noodzakelijk. Er zijn meerdere soorten maatregelen mogelijk, namelijk: financieringsmethode toepassen bij investeringen in en vervangingen van riolering (a), wel of niet hanteren componentenmethode (b), het wel of niet toerekenen van overhead aan investeringen (c) en het herzien van afschrijvingstermijnen (d). Solide financieel beleid vraagt hierop een aanpassing te doen. Gelet op de financiële positie en uitdagingen van de gemeente, werken we hiervoor een minimale variant uit, namelijk het herzien van enkele afschrijvingstermijnen. Deze geven niet in alle gevallen een reëel beeld van de levensduur van een investering. Dit betekent dat soms vervanging eerder aan de orde is dan gepland en er nog een restwaarde is, welke dan meteen volledig moet worden afgeschreven.

5. Met de voorselectie wordt richting gegeven aan de uitwerking van mogelijkheden die bij kunnen dragen aan het structureel sluiten van de begroting. Met het akkoord geven op de voorselectie worden de inhoudelijke mogelijkheden waar erg weinig draagvlak voor is niet verder uitgewerkt. Dit voorkomt dat er veel tijd gestoken moet worden in mogelijkheden die wat de raad betreft bij voorbaat niet op steun van de raad kunnen rekenen.

6. De keuzemogelijkheden worden ruimer door de inhoudelijke mogelijkheden die de raad kan aandragen te onderzoeken, dan wel die de raad verschuift van de lijst 'politiek niet haalbaar' naar de voorselectie. Door de mogelijkheden waar voldoende draagvlak voor is (drie fracties of meer) toe te voegen aan de voorselectie worden de keuzemogelijkheden verruimd. Door bijstellingen van bestaande mogelijkheden (bijvoorbeeld in het doelbedrag dat een maatregel moet opleveren) wordt het draagvlak voor deze mogelijkheden versterkt en, bij een verhoging, ook het aantal keuzemogelijkheden verruimd. Dit draagt bij aan een beter gedragen besluitvorming in juli 2025.

Kanttekeningen

Vanaf het ravijnjaar staat onze gemeente voor een aanzienlijke opgave om de begroting vanaf 2026 sluitend te krijgen. De oorzaak hiervan is vooral de lagere algemene uitkering van het Rijk. Het tekort voor 2026 leek in totaal € 3,5 miljoen te bedragen. In de meest recente cijfers van de DG&J bleek echter een door hen verwachte toename van de kosten voor Jeugdzorg. Dit laat zien dat de opgave ook gedurende het proces nog verandert op basis van de actualiteit en nadere informatie van

verbonden partijen. Wij gaan ervan uit dat de hogere lasten voor jeugdhulp volledig door het Rijk worden gecompenseerd.

Een dergelijke omvangrijke opgave afgezet tegen de begroting van de gemeente Alblasterdam, en in het bijzonder het direct beïnvloedbare deel, vraagt om een politieke afweging en een richtinggevend antwoord van de raad.

Financiële informatie

Ombuigingsmogelijkheden - uitleg gemeentefonds per beleidscluster

De algemene uitkeringen uit het gemeentefonds is vrij besteedbaar, maar het Rijk heeft recent inzichtelijk gemaakt hoeveel het fonds verwacht dat gemeenten per beleidscluster zouden besteden. Op basis hiervan is een analyse gemaakt. Hieruit bleek dat Alblasterdam een tekort heeft van € 3,5 miljoen voor het jaar 2026 en dit loopt op tot ongeveer € 4,5 miljoen in 2029, en de beleidsclusters waarop meer wordt uitgegeven dan er aan inkomsten binnenkomt voor ditzelfde taakveld (zie bijlage 1).

Om te komen tot een haalbare selectie van bezuinigingsmogelijkheden zijn mogelijke maatregelen geïnventariseerd met een opgeteld ombuigingspotentieel van € 4,9 miljoen. De kaders die meegegeven zijn om dit te realiseren zijn:

1. Zoek organisatie breed in alle taakvelden en kom met een volledige inventarisatie van mogelijkheden;
2. Rangschik de huidige taken in verschillende niveaus om te zien wat wettelijk noodzakelijk is en wat eventueel terug geschaald kan worden;
3. Betrek ook de gemeenschappelijke regelingen en andere samenwerkingspartners in de lijst van potentiële bezuinigingsopties.

Dit heeft geleid tot drie categorieën:

1. Een overzicht van maatregelen die in het proces van Perspectiefnota 2025 in beeld zijn gebracht en die zijn verwerkt in de begroting (en ook zijn gerealiseerd).
2. Een overzicht van mogelijke maatregelen die in het proces van Perspectiefnota 2025 in beeld zijn gebracht, die in de meerjarenraming van de begroting zijn verwerkt, maar die nog niet formeel vastgesteld zijn. Dit aangevuld met nieuwe maatregelen die in dit lopende proces in beeld zijn gebracht en die het college haalbaar acht.
3. Een overzicht van mogelijke maatregelen die in dit proces in beeld zijn gebracht, die technisch mogelijk zijn, maar die het college (om verschillende redenen) niet haalbaar acht.

Nu wordt u gevraagd om kaders te stellen voor het vervolgproces richting de Perspectiefnota 2026. Het is van belang dat de bijstellingen leiden tot voldoende mogelijkheid om het financiële doel te bereiken.

Vervolg

Uw raad heeft aangegeven aan de voorkant betrokken te willen worden bij de bezuinigingsmogelijkheden. Ook heeft u aangegeven eraan te hechten als volksvertegenwoordiging in positie te zijn en bijtijds met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties hierover het gesprek te kunnen voeren. Op basis van uw vergaderschema 2025 leidt dit tot de volgende planning:

8 april 2025 Informatiesessie over de voorselectie en de eerste opbrengst van de gesprekken met de grote maatschappelijke partners welke geraakt worden door maatregelen genoemd in deze lijst. Hierbij zal ook kort hun eerste reactie en de consequenties van een maatregel worden geduid, voor zover hier een beeld van is.

15 april 2025 Commissiebehandeling van het voorstel rond de doelstelling, leidende principes en de voorselectie.

6 mei 2025 Inspraakavond van de raad.

13 mei 2025 Besluitvorming door de gemeenteraad over het voorstel rond de doelstelling, leidende principes en de voorselectie.

24 juni 2025 Aanbieden Perspectiefnota 2026 met een uitwerking van de kaders welke op 13 mei 2025 worden vastgesteld en een vertaling daarvan in de P&C cyclus.

1 juli 2025 Inspiraakavond van de raad over de Perspectiefnota 2026.

8 juli 2025 Besluitvorming door de gemeenteraad over de Perspectiefnota 2026.

Communicatie

De omvang van deze bezuinigingen is dermate groot dat het alle Alblaserdammers zal raken. Het is daarom belangrijk dat we hier aandacht aan besteden in onze reguliere communicatie-uitingen.

Het college heeft voor openbaarmaking van de voorselectie met de voornaamste partners in eerst een brief de algemene opgave en daarna in een persoonlijk gesprek de doelstelling voor deze specifieke samenwerking toegelicht. Dit omdat de omvang van de maatregel gevolgen heeft voor hun bedrijfsvoering en, in een groot aantal gevallen, hun continuïteit of zelfs voortbestaan. Daarnaast zal via de reguliere kanalen algemene communicatie over de financiële opgave en het proces richting de Perspectiefnota aan inwoners, ondernemers en organisaties worden gegeven. De gemeenteraad biedt vanuit hun volksvertegenwoordigende rol op twee momenten ruimte voor brede participatie. Uiteraard is ook hier weer gelegenheid voor maatschappelijke partners om mee te praten.

Daarnaast worden gemeenschappelijke regelingen ook betrokken bij het bezuinigingsproces en verzocht om met bezuinigingsmogelijkheden te komen voor 2026. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de andere gemeenten in de Drechtsteden of in Zuid-Holland Zuid die bij een dergelijke samenwerking zijn aangesloten.

Er wordt gewerkt aan een webpagina met informatie over de bezuinigingen inclusief het proces richting besluitvorming hierover.

Eerdere besluitvorming

1. Programmabegroting 2025
2. Perspectiefnota 2025

Bijlagen

1. Bijlage 1 - Overzicht analyse gemeentefonds jaarschijf 2028
2. Bijlage 2 - Overzicht mogelijke ombuigingsmaatregelen
3. Bijlage 3 - Overzicht investeringen en mogelijke keuzes

Niet-digitale bijlagen

CONCEPT RAADSBSLUIT

De raad van de gemeente Alblasserdam;

gelet op:
artikel 191, lid 1 van de Gemeentewet

B E S L U I T:

1. De te realiseren bezuinigingsdoelstelling te zetten op € 4,5 miljoen, waarbij rekening wordt gehouden met een periode van groei naar een sluitende jaarschijf 2028 en zoveel eerder als mogelijk.
2. De volgende Leidende Principes vast te stellen als kader voor de zoekopgave:
 - a. De uitkomst van de analyse op beleidsclusterniveau van het gemeentefonds als basis te gebruiken.
 - b. In principe niet meer uit te geven voor een beleidscluster dan de gemeente voor dat cluster aan inkomsten ontvangt.
 - c. De bezuinigingen daarmee binnen een beleidscluster te zoeken tot het niveau waarop een beleidscluster weer in balans is.
3. Lopende en geplande investeringen (conform de lijst in bijlage 3) beoordelen en waar nog keuzemogelijkheden zijn die bij kunnen dragen aan de financiële opgave deze in beeld brengen voor zover deze de steun van minimaal drie fracties hebben.
4. Kritisch te kijken naar realistische afschrijvingstermijnen en daar waar deze termijnen niet realistisch zijn, voorstellen te doen om deze aan te passen.
5. De politiek haalbaar geachte mogelijke maatregelen te onderzoeken die nodig zijn om de doelstelling te behalen conform de lijst in bijlage 2.
6. De mogelijke maatregelen aan te vullen en bij te stellen met de door de raad aangedragen mogelijkheden en bijstellingen voor zover deze de steun van minimaal drie fracties hebben.